

Til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler

FØRING AV VITNEMÅL OG KOMPETANSEBEVIS FOR VIDEREGÅENDE OPPLÆRING I KUNNSKAPSLØFTET

Dokumentasjonsordningene for elever, privatister, lærlinger, lære kandidater, praksiskandidater og voksne i videregående opplæring i Kunnskapsløftet er fastsatt i [Forskrift av 23. juni 2006](#) nr.724 til lov 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen med seinere endringer. Bestemmelser om rett til dokumentasjon og utstedelse av ny dokumentasjon for videregående opplæring er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 4-30](#). Kunnskapsdepartementet har delegert fastsetting av utfyllende bestemmelser for føring av disse dokumentene til Utdanningsdirektoratet, jf. [Forskrift til opplæringslova § 4-34](#).

1. Oversikter over dokumentasjonstyper

1.1 Dokumentasjonstyper i videregående opplæring

Vitnemål:

- Fullført og bestått opplæring Vg1, Vg2 og Vg3 i skole
- Fullført og bestått fagopplæring iht. fastsatt tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet
Unntak: [Jf. forskrift til opplæringslova § 4-32](#)

Fagbrev eller svennebrev:

- Fullført og bestått fagopplæring iht. fastsatt tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet

Kompetansebevis:

- Fullført deler av opplæring som det i Læreplanverket for Kunnskapsløftet gis vurdering i. Kompetansebevis kan utstedes selv om opplæringen ikke er bestått.

1.2 Hvem skal ha hvilken dokumentasjon?

	Elev	Privatist	Lærling	Lære- kandidat	Voksen i hht oppl.lov	Praksis- kandidat
Vitnemål	x	x	x		x	
Fag-/svennebrev			x		x	x
Kompetansebevis	x	x	x	x	x	x

1.3 Kontroll av fagsammensetning

Bestemmelser om krav til fagsammensetning for Kunnskapsløftet er gitt i rundskriv fra Kunnskapsdepartementet F-012-08, [vedlegg 1](#).

Verktøy for digital kontroll av vitnemål og kompetansebevis vil bli tilgjengelig på <http://info.samordnaopptak.no>

1.4 Generell studiekompetanse

Minstekrav til generell studiekompetanse og spesielle opptakskrav til høgre utdanning er hjemlet i [Forskrift nr. 173 om opptak til høyere utdanning](#) av 31. januar 2007.

2. Prinsipper for føring av dokumentasjon i Kunnskapsløftet

2.1 Vitnemål

Vitnemål er dokumentasjon som blir gitt for fullført og bestått treårig opplæringsløp som gir studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Vitnemål gis også som dokumentasjon for fullført og bestått fagopplæring. ([Forskrift til opplæringslova §§ 4-31 og 4-63](#)).

Førstegangsvitnemål

Vilkår for at et vitnemål kan godkjennes som førstegangsvitnemål, er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 4 31a](#) og i [Forskrift om opptak til høyere utdanning § 7-2](#). Vitnemål som oppfyller kravene til førstegangsvitnemål, påføres vitnemålsmerknad "Førstegangsvitnemål" (VMM06).

Prinsipper for føring av vitnemål

Sluttvurdering skal føres enten med vurderingsordning fastsatt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet eller med fritak, eventuelt med godkjent realkompetanse i henhold til [Forskrift til opplæringslova § 4-37](#). Bare godkjente fagkoder i Kunnskapsløftet kan føres på dokumentasjon fra Kunnskapsløftet.

Elever som tar fag utover fastsatte minstekrav til timetall og fagsammensetning i Kunnskapsløftet, eller tar fag som privatist innen ordinært opplæringsløp, kan velge om disse skal påføres vitnemålet. Krav til antall eksamener i henhold til gjeldende bestemmelser om uttrekk til eksamen må være oppfylt.

2.1.1 Føring av karakterer på vitnemål og kompetansebevis

Bestemmelser for føring av karakterer for elever og privatister er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 4-34](#). I [Læreplaneverket for Kunnskapsløftet](#) er det fastsatt hvilke vurderingsuttrykk som skal føres på dokumentasjonen for hvert fag. I fag som føres med flere koder på vitnemålet (for eksempel skriftlig og muntlig vurdering i faget), er omfanget knyttet til en av kodene.

2.1.2 Rekkefølge for føring av fag

Fagene føres ordnet alfanumerisk etter fagkode under følgende overskrifter:

- Fellesfag
- Felles programfag
- Valgfrie programfag
- Uspesifiserte programfag
- Prosjekt til fordypning

2.1.3 Omfang

Fellesfag føres med akkumulert årstimetall i 60-minutters enheter. Programfag føres med årstimetall i 60-minutters enheter for hvert nivå.

2.1.4 Fordypning

Fordypning er i Kunnskapsløftet del av fastsatt krav til fag- og timefordeling, jf. rundskriv F-012-08, [vedlegg 1](#), og føres ikke som merknad på vitnemål. Markering av fordypning i realfag skal heller ikke føres.

2.1.5 Høyeste nivå

Bestemmelser om vurdering av fag på høyeste nivå er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 4-13](#). Det går fram av vurderingskapittelet i de enkelte læreplaner for

Kunnskapsløftet hvilke fag som kan tas på høyeste nivå og samtidig gi godkjenning av lavere nivå i faget. I fellesfag føres standpunktkarakter for elever og eksamenskarakterer for elever og privatister på høyeste nivå sammen med omfanget for hele opplæringen. For elever føres programfag med standpunktkarakterer og eventuelle eksamenskarakterer på alle nivåer, jf. [Forskrift til opplæringslova § 4-34](#). Privatister kan velge om eventuelle karakterer for lavere nivå skal føres på vitnemål og kompetansebevis. Når karakter ikke føres, føres fagnivået med fagkode og omfang med "Fritatt" i karakterrubrikken og fagmerknad "Bestått fag på høyere nivå" (FAM17). Dette gjelder også når privatisteksamen i programfag i fremmedspråk nivå III godskriver fremmedspråk som obligatorisk fellesfag.

2.1.6 Fag som ikke kan føres på samme vitnemål

Samme fellesfag fra et lavere nivå enn dokumentasjonen gjelder for, føres ikke når dette ikke inngår i fastsatt vurderingsordning for faget, jf. [Forskrift til opplæringslova § 4-34](#).

2.1.7 Fritak

Med hjemmel i [Forskrift til opplæringslova § 1-12](#) kan rektor etter søknad gi fritak fra opplæring i fag som inngår i fagfordelinga, dersom eleven tidligere har bestått det samme faget eller har bestått likeverdig eller mer omfattende opplæring i faget.

Bestemmelser om fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål er gitt i Forskrift til opplæringslova [§ 1-11](#), og [§ 4-11](#).

Bestemmelser om fritak fra opplæring og vurdering fra den praktiske delen av kompetansemålene i faget kroppsøving er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 1-12](#), [§ 4-12](#) og [§ 4-38](#).

Bestemmelser om fritak for fag for privatister og de som følger videregående opplæring spesielt organisert for voksne er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 1-13](#). Dette føres med "Fritatt" i karakterrubrikken med fagmerknad "Fritatt for opplæring".(FAM01)

2.1.8 Godkjenning av utdanning fra utlandet

Bestemmelser om krav til godkjenning av utdanning i utlandet tilsvarende Vg1 og/eller Vg2 i studieforbereende utdanningsprogram i Norge, er gitt i rundskriv fra Kunnskapsdepartementet F-012-08, [vedlegg 1](#), pkt. 3.3.1.2.

Fellesfag og programfag som inngår som krav til fagsammensetning innen aktuelt programområde, føres enkeltvis på vitnemålet som fritak med fagmerknad "Bestått fag utland" (FAM15). Differansen mellom totalt årstimetall og fagene det er ført separat fritak for, føres med fritak for uspesifisert programfag, kode **UPF9xxx** med omfang som oppfyller krav til totalt årstimetall for årstrinnet og fagmerknad "Bestått Vg1 utland". (FAM24) og/ eller *Bestått Vg2 utland* (FAM25). Dersom dokumentasjon for godkjent utdanning i utlandet er påført fravær, skal dette påføres vitnemålet.

2.1.9 Tilrettelagt treårig løp for elever fra språklige minoriteter

Inntil 280 årstimer til styrket opplæring i norsk og engelsk for elever fra språklige minoriteter ([Rundskriv F-012-08](#), vedlegg 1, pkt. 3.3.1.2 side 18) føres som fellesfag **NOR3001** (Vg1), **NOR3002** (Vg2) og **NOR3003** (Vg3) og/eller **ENG3001** (Vg1), **ENG3002** (Vg2) og **ENG3003** (Vg3) med vurderingsform "Deltatt" og fagmerknad FAM19 "Utv. omf. i norsk," FAM26 "Utv. omf. i eng.". Lokalt fastsatt omfang føres for hvert årstrinn som årstimer i 60- minutters enheter. Disse timene kommer i stedet for 280 årstimer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag fra

programområder i studieforbereidende utdanningsprogrammer.

2.1.10 Fremmedspråk det ikke gis opplæring i

Det er etablert privatistordning for fremmedspråk det ikke gis opplæring i (Rundskriv F-012-08, [vedlegg 1](#), punkt 3.3.1.1 og 3.3. 1.2, side 10 – 13). Som fellesfag føres bare eksamenskarakterer med omfang 225 årstimer for nivå I eller nivå II. Som programfag føres omfang 140 årstimer for hvert nivå med «Fritatt» i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad ”Bestått fag på høyere nivå” når det ikke foreligger karaktervurdering på disse nivåene. Når det foreligger karaktervurdering på et lavere nivå, kan privatisten velge om denne skal føres på dokumentasjonen.

2.1.11 Fullført, men ikke bestått opplæring i Reform94

Bestemmelser om fullført, men ikke bestått opplæring i Reform 94 er gitt i [Forskrift til opplæringslova, § 24-6 og § 24-9](#).

2.1.12 Overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet

Bestemmelser om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet er gitt i [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09. 2006](#) for Vg1, og i [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09. 2007](#) for Vg2 og Vg3.

Fag fra Reform 94 som er videreført som ekvivalente fag i Kunnskapsløftet i henhold til tabeller i Utdanningsdirektoratets brev av 10.09. 2007, føres med karakter og med fagkode og fagbetegnelse for Kunnskapsløftet.

Fag fra Reform 94 som ikke er videreført i Kunnskapsløftet, og som skal dokumenteres i Kunnskapsløftet, føres med karakter som uspesifisert programfag med godkjente koder fastsatt av Utdanningsdirektoratet (UPF9xxx) med fagmerknad ”Bestått fag R94 <FAGKODE>”. (FAM13).

Når flere fag i Reform94 samlet godkjennes som likeverdig med ett fag i Kunnskapsløftet, føres ett av fagene med karakter og fagmerknad (FAM13) på fagkoden for Kunnskapsløftet. De øvrige fagene føres med karakter og fagmerknad (FAM13) på koder for uspesifiserte programfag (UPF) uten omfang.

Særskilt for elever med bestått grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag i Reform 94 som fullfører videregående opplæring i studiespesialiserende utdanningsprogram i Kunnskapsløftet

Elever med bestått grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag i Reform 94 som fullfører videregående opplæring i studiespesialiserende utdanningsprogram i Kunnskapsløftet, må oppfylle krav til fag- og timefordeling i Kunnskapsløftet, jf. F-12-08, tabell 4 og 7. Bestått økonomi og informasjonsbehandling fra grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag godskrives som valgfritt programfag i Kunnskapsløftet.

Særskilt for elever med grunnkurs og videregående kurs I i studieretning for økonomiske og administrative fag fra Reform 94

Ved oppfylling av krav til årstimetall i Vg3 studiespesialiserende utdanningsprogram blir sum årstimer minimum 2663 årstimer når grunnkurs og VKI i R94 er 60 uketimer over to år.

Med bedriftsøkonomi 1 som fellesfag i stedet for geografi og eldre historie, og som fullfører Vg3 etter Kunnskapsløftet:

- Geografi føres som fritak med omfang og fagkode i Kunnskapsløftet med fagmerknad Bestått VKI ØA R94 (FAM30)
- Historie føres med fagkode og akkumulert omfang etter Vg3. Eksamen etter Vg3 omfatter hele faget.
- Fag fra R94 som er videreført i Kunnskapsløftet, føres med fagkode og omfang for Kunnskapsløftet, og fagmerknad "Bestått fag R94 <FAGKODE>". (FAM13). jf. [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09. 2007](#)
- Studieretningsfag fra R94 som ikke er videreført i Kunnskapsløftet, føres som beskrevet 2.1.12, annet ledd.
- AA6010 Bedriftsøkonomi I kan inngå som programfag og gi fordypning når faget videreføres med SAM3035 Økonomi og ledelse i Kunnskapsløftet.

Fag fra ordninger før Reform 94 som kan krediteres i Kunnskapsløftet, føres med fritak som uspesifiserte programfag (koder UPF9xxx eller UPF9900, omfang fastsettes lokalt) med merknad "Bestått fag <åååå>".(FAM16) Utdanningsdirektoratet avgjør hvilke fag som kan godkjennes der det oppstår tvil om dette.

2.1.13 Fag fra Kunnskapsløftet som skal føres på dokumentasjon for Reform 94

Bestemmelser om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet er gitt i [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09. 2006](#) for Vg1, og i [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09. 2007](#) for Vg2 og Vg3.

Karakterer for fag fra Reform 94 som er videreført som ekvivalente fag i Kunnskapsløftet i henhold til tabell i [Utdanningsdirektoratets brev av 10.09. 2007](#), føres med fagkode og fagbetegnelse for Reform 94. Karakterer for nye fag i Kunnskapsløftet føres på dokumentasjon for Reform 94 som uspesifisert studieretningsfag (kodeserie VF01xx, VF02xx, VF03xx) og merknad "Bestått fag LK06 <FAGKODE>". Når studieretningsfag i Reform 94 erstattes med programfag i Kunnskapsløftet og disse har flere årstimer, føres overskytende årstimer med kode for uspesifisert studieretningsfag VFOxxx, med stiplet linje i karakterrubrikken og fagmerknad "Bestått fag LK06 <FAGKODE>".

Elever som ikke har bestått økonomi og informasjonsbehandling innen siste avholdte eksamen våren 2008, kan innen våren 2010 få vitnemål etter Reform 94 ved å ta 140 årstimer programfag i LK06 eller studieretningsfag i Reform 94. Programfaget/studieretningsfaget må være et samfunns-, økonomi- eller informasjonsteknologifag som kan relateres til læreplanen i økonomi og informasjonsbehandling.

Dette føres på dokumentasjonen for Reform 94 som følger:

Når AA1010 erstattes av studieretningsfag i reform94:

Erstatningsfaget føres med sin fagkode i stedet for AA1010, med oppnådd(e) karakter(er) og fagmerknad "Erstatter <AA1010>"

Når AA1010 erstattes av programfag fra Kunnskapsløftet:

AA1010 føres med oppnådd(e) karakter(er) i erstatningsfaget med fagmerknad "Bestått fag LK06 <FAGKODE>"

Siste anledning til å utstede vitnemål og kompetansebevis for Reform 94 er våren 2010, [jf. forskrift til opplæringslova § 24-6](#).

2.1.14 Godkjenning av realkompetanse

Bestemmelser om realkompetansevurdering er gitt i [Forskrift til opplæringslova § 4-37](#). Godkjent realkompetanse i hele fag føres på vitnemål/kompetansebevis med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, "Godkjent" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM18 "Realkompetansevurdert".

Godkjent realkompetanse i deler av fag føres på kompetansebevis med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, stiplet linje i rubrikkene for standpunkt- og eksamenskarakter med fagmerknad FAM03 Jf. vedlegg. I vedlegget føres følgende:

Følgende deler av faget <FAGKODE> <FAGNAVN> er godkjent etter realkompetansevurdering:

... her gjøres rede for delene av faget som er vurdert

Når de resterende delene av faget på et senere tidspunkt er godkjent etter realkompetansevurdering, blir hele faget å føre som godkjent.

2.1.15 Prinsipper for påbygging til generell studiekompetanse i Kunnskapsløftet

Elever som tas inn til Vg3 påbygging til generell studiekompetanse i Kunnskapsløftet på bakgrunn av fullført og bestått yrkesfaglig grunnkurs og VKI fra Reform94, følger fastsatt fag- og timefordeling for Kunnskapsløftet.

Det vises til bestemmelser om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet gitt i [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09. 2006](#) for Vg1, og i [brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09. 2007](#) for Vg2 og Vg3.

2.1.16 Orden

På vitnemålet for elever føres vurdering i orden etter en tredelt skala: *god, nokså god, lite god*, jf. [Forskrift til opplæringslova § 4-9](#). Bare standpunktkarakter for siste årstrinn i skole føres på vitnemålet.

2.1.17 Atferd

På vitnemålet for elever føres vurdering i atferd etter en tredelt skala: *god, nokså god, lite god*. Jf. [Forskrift til opplæringslova § 4-9](#). Bare standpunktkarakter for siste årstrinn i skole føres på vitnemålet.

2.1.18 Fravær

For elever føres fravær i dager og enkelttimer for hvert årstrinn, jf. [Forskrift til opplæringslova, § 4-35](#). Når eleven krever at årsaken til fraværet påføres dokumentasjonen, føres vitnemålsmerknad VMM16 *Årsak til fravær dokumentert i vedlegg*. Elevens dokumentasjon for årsaken til fraværet føres i attestert vedlegg påført vitnemåls-/kompetansebevisnummer.

2.1.19 Eksamensformer

Vurdering i hvert fag skal føres med standpunkt og/eller eksamenskarakter.

Ved en eventuell eksamen skal eksamensformen føres på vitnemålet.

[Forskrift til opplæringslova § 4-19](#) inneholder de eksamensformene som kan føres på vitnemålet:

Eksamensform	Føres på dokumentasjon som
Skriftlig eksamen	S
Muntlig eksamen	M
Muntlig-praktisk eksamen*	MP
Praktisk eksamen	P

* Privatisteksamen i naturfag (skriftlig og muntlig-praktisk eksamen med en felles karakter) føres på dokumentasjon med eksamensform MP.

Det fremgår av kodeverket for Kunnskapsløftet hvilke fagkoder eksamensformene er knyttet til, jf. [Grep](#).

2.1.20 Dispensasjoner

Ved dispensasjoner innvilget av Utdanningsdirektoratet med hjemmel i [forskrift til opplæringsloven § 23-1](#), føres dette som vitnemålsmerknad VMM17 – 19 <dispensasjonsvedtak – tekst>. Teksten vil gå fram av dispensasjonsvedtaket.

3. Oppsett av vitnemål

Det skal bare brukes vitnemålsblankett for Kunnskapsløftet, fastsatt av Utdanningsdirektoratet.

For hvert fag føres omfang, fagkode, fagbenevnelse, standpunkt karakter og/eller eksamens karakter og eksamensform, året for vurderingen (V<åå>/H<åå>) og eventuelle **fagmerknader** i høyre marg.

Det kan bare føres merknadstekster godkjent av Utdanningsdirektoratet:

Fagmerknader:

Kode	Merknadstekst	Bruksområde
FAM01	<i>Fritatt for opplæring</i>	Fagmerknad når det føres fritak for oppl. i hht. forskr. til oppl.lov
FAM02	<i>Fritatt for vurdering</i>	Fagmerknad når det føres fritak for vurd. i hht. forskr. til oppl.lov
FAM03	<i>Jf. vedlegg</i>	
FAM04	<i>Eksamen annullert</i>	Fagmerknad når det føres fritak i hht forskr. til oppl.lov § 4-27
FAM12	<i>Karakter føres ikke</i>	
FAM13	<i>Bestått fag R94 <FAGKODE></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra Reform 94, jf. pkt. 2.1.12
FAM14	<i>Frit. for vurd, prakt. del</i>	Fagmerknad vedr. kroppsøving i hht forskr. til oppl.lov § 4-12
FAM15	<i>Bestått fag utland</i>	Fagmerknad ved fritak ført med koder for fag i LK06
FAM16	<i>Bestått fag <åååå></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra tidl. ordninger, jf. pkt. 2.1.12
FAM17	<i>Bestått fag høyere nivå</i>	Fagmerknad når det føres fritak for nivået. Jf. pkt. 2.1.6
FAM18	<i>Realkompetansevurdert</i>	Fagmerknad når det føres godkj. i hht forskr. til oppl.lov § 4-37
FAM19	<i>Utv. omf. i norsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode NOR3001, NOR3002 og NOR3003
FAM20	<i>Jf. F-012-08 pkt. 3.3.1.1</i>	Fagmerknad ved vurd. i hht norsk som andrespråk, R 94
FAM24	<i>Bestått Vg1 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM25	<i>Bestått Vg2 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM26	<i>Utv. omf. I engelsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode ENG3001, ENG3002 og ENG3003
FAM27	<i>Fagprøve</i>	
FAM28	<i>Svenneprøve</i>	
FAM30	<i>Bestått VKI ØA R94</i>	

Det føres **vitnemålsmerknader** fastsatt av Utdanningsdirektoratet i avsatt felt i følgende tilfeller:

Vitnemålsmerknader - førstegangsvitnemål

Kode	Merknadstekst
VMM06	<i>Førstegangsvitnemål</i>
VMM07	<i>Utvidet tid som følge av deltakelse i internasjonal utveksling som medfører tap av opplæringstid, folkehøgskole, verneplikt eller omsorgsarbeid med et omfang på minst 9 måneder.</i>
VMM08	<i>Utvidet tid som følge av omvalg av Vg1 eller Vg2.</i>
VMM09	<i>Utvidet tid som følge av fravær på grunn av langvarig sykdom.</i>
VMM10	<i>Utvidet tid som følge av rett til ekstra opplæringstid etter reglene i opplæringslova § 3-1 femte ledd.</i>

Dersom førstegangsvitnemålet er knyttet til vilkår i hht [Forskrift til opplæringslova, § 4-31a](#), 4. ledd, pkt. a – d, føres tilleggsmærknad VMM07 – VMM10.

Andre vitnemålsmerknader:

Kode	Mærknadstekst
VMM11	Eksamen avlyst. Jf. vedlegg til vitnemål for videregående opplæring.
VMM12	<i>Bestått yrkeskompetanse i henhold til Forskrift til opplæringslova.</i>
VMM14	<i>Opplæring i programfag inngår i lærekontrakten, jf. forskrift til opplæringsloven.</i>
VMM15	<i>Sum omfang, fravær, orden og atferd gjelder opplæring i skole</i>
VMM16	<i>Årsak til fravær dokumentert i vedlegg</i>
VMM17	<dispensasjonsvedtak – tekst>
VMM18	<dispensasjonsvedtak – tekst>
VMM19	<dispensasjonsvedtak – tekst>

VMM11 og VMM14 – 19 kan også føres som mærknad på kompetansebevis.

3.1 Vitnemål i studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer

Sluttvurdering som en elev/privatist har oppnådd, føres på en vitnemålsblankett. Hvis ikke all tekst får plass på denne blanketten, føres resterende tekst på en ny blankett.

Til føringen av vitnemålet brukes Times New Roman, skriftstørrelse 11. Teksten føres ovenfra og ned med opplysninger om:

- elevens/privatistens/lærlingens navn og 11-sifrete personnummer. Navn og personnummer i fete typer.
- året opplæringen er bestått
- kode og navn på utdanningsprogram* i Vg1 og programområde og utdanningsprogram i Vg2 og Vg3. Opplysningene om Vg1, Vg2 og Vg3 føres på hver sin linje. For påbygging til generell studiekompetanse føres ikke navnet på utdanningsprogram.
- opplæringsløpet fører fram til generell studiekompetanse/yrkeskompetanse/bestått fagopplæring

*Når Vg1 og Vg2 er godkjent grunnkurs og VKI fra Reform94, brukes koden R94GK1— med tekst *Reform 94 – grunnkurs for Vg1*, R94VKI— med tekst *Reform 94 – VKI for Vg2*.

Over det første faget det gis vurdering i, føres en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Videre føres oversikt over den vurderingen som er oppnådd med opplysninger om:

- omfang, fagkode og navn på fagene. Bare godkjente fagkoder og fagnavn i Kunnskapsløftet kan føres på vitnemålene fra Kunnskapsløftet. ([Forskrift til opplæringslova § 24-11](#)). I rubrikker uten omfang føres to tankestreker.
- vurderingen i faget med standpunkt- og/eller eksamenskarakter med tall og med bokstaver. Det føres en stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuell eksamensform
- året, og om det er i vår- eller høsthalvåret karakteren er oppnådd
- eventuelle fagmerknader

Etter siste fag som det gis vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres videre:

- total sum omfang over tre år (årstimetall i 60 minutters enheter)

- orden og atferd fra Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker. For fagopplæring som avsluttes med opplæring i bedrift, føres karakter i orden og i atferd for det høyeste nivået for opplæring i skole.
- fravær over tre år spesifisert for hvert år
For opplæringsløp som normalt strekker seg utover tre år, føres alt registrert fravær etter Vg2 samlet som fravær Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker. Det føres ikke fravær for opplæring i bedrift.
- eventuelle vitnemålsmerknader
- sted, dato, skole, underskrift av to personer, hvorav én må være rektor
- vitnemålsnummer: <V><skolens organisasjonsnummer><åååå><løpenummer 4 siffer>
Vitnemålsnummeret skrives sammenhengende uten mellomrom. Løpenummeret genereres fortløpende per skole. Skriftstørrelse: 9. På vitnemål for fagopplæring som avsluttes i bedrift, er det organisasjonsnummeret til den skolen der lærlingen sist var elev, som skal inngå i vitnemålsnummeret.
- vitnemålet skal stemples med skolens/fylkeskommunens stempel

Sted, dato, skole og to underskrifter (hvorav én må være rektor) skal alltid komme samme sted på blanketten nede i høyre hjørne. Fylkeskommunen avgjør hvem som skal underskrive vitnemål for fagopplæring som avsluttet i bedrift. På vitnemålets bakside er det trykt generelle opplysninger om vitnemålet.

3.1.1 Vitnemål over to sider

Hvis det ikke er plass til å føre alle fag på én side, føres vitnemålet over to sider på to blanketter.

Under siste fag på side 1 skal det være en stiplet linje. På side 1 føres sted, dato skole og det underskrives på vanlig måte av to personer (hvorav én må være rektor), og vitnemålet stemples med skolens stempel. "Side 1 av 2" føres nederst til høyre under underskriftene. Vitnemålsnummer føres på alle sider i vitnemål og vedlegg.

Side 2 i vitnemålet begynner med

- elevens/privatistens navn og personnummer
- tekst: forts. fra side 1
- en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og fagmerknader

Deretter fortsetter fagene det er gitt vurdering i. Vitnemålsmerknader føres på side 2.

Etter siste fag som det er gitt vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres avslutningen av vitnemålet som for vitnemål på en side. "Side 2 av 2" føres nederst til høyre under underskrifter.

3.1.2 Særskilt om vitnemål i yrkesfaglige utdanningsprogrammer

For vitnemål som blir gitt som dokumentasjon for fullført og bestått fagopplæring, gjelder bestemmelsene i gitt i pkt. 2.1 – 2.1.19. Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram som har fullført, men ikke bestått inntil to av fellesfagene som inngår i fag- og timefordelingen, kan likevel på visse vilkår få vitnemål som gir yrkeskompetanse ([Forskrift til opplæringslova § 4-32](#)). For disse føres vitnemålsmerknad "Bestått yrkeskompetanse i hht Forskrift til opplæringslova" (VMM12).

Kryssløp

For elever som går kryssløp fra Vg1 studieforbereende utdanningsprogram til lovlig programområde, Vg2 yrkesfag, blir Vg1 "høyeste nivå" for opplæringen i fremmedspråk fellesfag. Dette føres på dokumentasjonen med språkets fagkode og omfang for Vg1 med stiplet linje i karakterfeltene og fagmerknad FAM12 "Karakter føres ikke".

3.1.2.1 Prosjekt til fordypning

For prosjekt til fordypning føres omfang og standpunkt karakter med fagkoder **PFO4xxx**. Når prosjekt til fordypning er brukt å til ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk eller programfag fra studieforbereende utdanningsprogram, føres disse med ordinære fagkoder og fagkategorier for det enkelte faget, jf. pkt. 2.1.2. Fellesfagene matematikk og naturfag føres ordinært i hht til vurderingsordningen i fastsatte læreplaner. Dersom opplæringen organiseres i enheter tilsvarende ordning i studieforbereende utdanningsprogram, kan sluttvurdering føres i tråd med dette. For privatister som oppfyller krav til prosjekt til fordypning ved å dokumentere praksis i et relevant lærefag i Vg3, føres *Godkjent* i rubrikken for eksamens karakter.

3.1.2.2 Lærlinger med lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timestfordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole

Lærlinger med lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timestfordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole, skal opp til en sentralt gitt skriftlig prøve som sensureres lokalt. Bestått eksamen føres på vitnemålet med fastsatt fagkode for lærefaget. Programfagene denne prøven omfatter, føres med omfang og fagkode med "Fritatt" i karakterrubrikken og vitnemålsmerknad " *Lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag i hht forskrift til opplæringsloven*" (VMM14).

4 Kompetansebevis

4.1 Førings av kompetansebevis

Kompetansebevis er en dokumentasjon for all vurdering av gjennomgått videregående opplæring som ikke kvalifiserer for vitnemål eller fag-/ svennebrev. Alle som avslutter opplæring uten rett til vitnemål eller fag-/ svennebrev har rett til å få utstedt kompetansebevis.

Kompetansebevis kan ellers utstedes etter behov for all gjennomgått opplæring på hvert nivå i opplæringen, uavhengig av om opplæringen er fullført og/eller bestått.

Kompetansebevis for

- elever/privatister utstedes av fylkeskommunen/skolen, jf. [Forskrift til opplæringslova, § 4-1](#)
- lærlinger og lærekandidater utstedes av fylkeskommunen ved yrkesopplæringsnemnda
- voksne som kommer inn under bestemmelsene om realkompetansevurdering, utstedes av fylkeskommunen

Det skal bare brukes formular for kompetansebevis fastsatt av Utdanningsdirektoratet.

Karakterer for fag føres på kompetansebevis etter samme prinsipper som vitnemål i pkt. 2.1.

Orden, Atferd og Fravær føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev. Kompetansebeviset påføres "sum omfang".

Hvert nivå som er *fullført* eller *bestått*, føres i ingressen til høyre i kompetansebeviset på linjen for det aktuelle årstrinnet. «Orden, "Atferd» og «Fravær» skal føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev.

For å få dokumentasjon for fullført årstrinn må elev ha fått standpunktvurdering i alle fag og avlagt alle eksamener som vedkommende har vært trukket ut til. For å få påført at fullført årstrinn også er bestått, må alle fag være vurdert til karakteren 2 eller bedre. I fag som ikke har sluttvurdering på opplæringsnivået, føres fagets omfang med fagmerknad "Karakter føres ikke".

Elever og privatister må ha fått vurdering i alle fag knyttet til årstrinnet for å få påført *fullført* årstrinn. For å få påført at et årstrinn er *bestått*, må alle fag være vurdert til karakteren 2 eller bedre.

Fag

Se pkt 2.1 med underpunkter om prinsippene for føring av vurdering for elever og privatister, fritak, godkjent realkompetanse, rekkefølgen på og omfanget av fagene, prøveformer osv.

5. Oppsett av kompetansebevis

Det skal bare brukes blankett fastsatt av Utdanningsdirektoratet.

For hvert fag føres omfang, fagkode, fagbenevnelse, standpunkt- og/eller eksamenskarakter, eventuell eksamensform, året for vurderingen (V<åå>/H<åå>) og eventuelle fagmerknader i høyre marg.

Det kan bare føres merknadstekster godkjent av Utdanningsdirektoratet.

Vedlegg som dokumenterer innhold og grunnlag for vurdering av prosjekt til fordypning og individuell opplæringsplan, føres på fastsatt blankett for kompetansebevis med samme identifikasjonsmerking som på kompetansebevis.

Fagmerknader:

Kode	Merknadstekst	Bruksområde
FAM01	<i>Fritatt for opplæring</i>	Fagmerknad når det føres fritak for oppl. i hht. forskr. til oppl.lov
FAM02	<i>Fritatt for vurdering</i>	Fagmerknad når det føres fritak for vurd. i hht. forskr. til oppl.lov
FAM03	<i>Jf. vedlegg</i>	
FAM04	<i>Eksamen annullert</i>	Fagmerknad når det føres fritak i hht forskr. til oppl.lov § 4-27
FAM12	<i>Karakter føres ikke</i>	
FAM13	<i>Bestått fag R94 <FAGKODE></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra Reform 94, jf. pkt. 2.1.12
FAM14	<i>Frit. for vurd, prakt. del</i>	Fagmerknad vedr. kroppsøving i hht forskr. til oppl.lov § 4-12
FAM15	<i>Bestått fag utland</i>	Fagmerknad ved fritak ført med koder for fag i LK06
FAM16	<i>Bestått fag <åååå></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra tidl. ordninger, jf. pkt. 2.1.12
FAM17	<i>Bestått fag høyere nivå</i>	Fagmerknad når det føres fritak for nivået. Jf. pkt. 2.1.6
FAM18	<i>Realkompetansevurdert</i>	Fagmerknad når det føres godkj. i hht forskr. til oppl.lov § 4-37
FAM19	<i>Utv. omf. i norsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode NOR3001, NOR3002 og NOR3003
FAM20	<i>Jf. F-012-08 pkt. 3.3.1.1</i>	Fagmerknad ved vurd. i hht norsk som andrespråk, R 94
FAM24	<i>Bestått Vg1 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM25	<i>Bestått Vg2 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM26	<i>Utv. omf. I engelsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode ENG3001, ENG3002 og ENG3003
FAM27	<i>Fagprøve</i>	
FAM28	<i>Svenneprøve</i>	
FAM29	<i>Eksamen ikke avlagt</i>	

FAM30	Bestått VKI ØA R94	
FAM31	Kompetanseprøve	Omfanget av prøven dokumenteres i vedlegg

Vitnemålsmerknader:

VMM11 og VMM14 – 19 kan også føres som merknad på kompetansebevis.

5.1 Kompetansebevis i studieforbredende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer

Sluttvurdering som en elev/privatist/lærling har oppnådd føres på en kompetansebevisblankett. Hvis ikke all tekst får plass på denne blanketten, fortsetter utskriften på en ny blankett.

Til føringen av kompetansebeviset brukes Times New Roman, skriftstørrelse 11. Teksten føres ovenfra og ned med opplysninger om:

- eleven/privatistens/lærlingens navn og 11-sifrete personnummer. Navn og personnummer i fete typer.
- året opplæringen er fullført eller fullført og bestått
- kode og navn på utdanningsprogram i Vg1 og programområde og utdanningsprogram i Vg2 og Vg3. Opplysningene om Vg1, Vg2 og Vg3 føres på hver sin linje. For påbygging til generell studiekompetanse føres ikke navnet på utdanningsprogram.

For elever og privatister som får kompetansebevis for generell studiekompetanse etter bestemmelsene i [forskrift om opptak til høyere utdanning § 2-1](#) (23/5-søkere) eller utvider fullført yrkeskompetanse eller fagopplæring til generell studiekompetanse, føres kode *PBPBY4*— *Fag for studiekompetanse* når dokumentasjonen bare omfatter fag som ikke er knyttet til et spesifikt programområde.

Videre føres oversikt over den vurderingen som er oppnådd med opplysninger om:

- omfang, fagkode og navn på fagene. Bare godkjente fagkoder og fagnavn i Kunnskapsløftet kan føres på kompetansebevis fra Kunnskapsløftet. Jf. [Forskrift til opplæringslova § 24-11](#). I rubrikker uten omfang føres to tankestreker.
- vurderingen i faget med standpunkt- og/eller eksamenskarakter med tall og bokstaver. Det føres en stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuell eksamensform
- året, og om det er i vår- eller høsthalvåret karakteren er oppnådd
- eventuelle fagmerknader
- over det første faget det gis vurdering i, føres en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader

Etter siste fag som det gis vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres videre:

- total sum omfang (årstimetall i 60 minutters enheter)
- orden og atferd fra det høyeste nivået kompetansebeviset omfatter Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- fravær over tre år spesifisert for hvert år For opplæringsløp som normalt strekker seg utover tre år, føres alt registrert fravær etter Vg2 samlet som fravær Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- Eventuelle kompetansebevismerknader
- sted, dato, skole, underskrift av to personer, hvorav én må være rektor
- kompetansebevisnummer:
<K><skolens organisasjonsnummer><åååå><løpenummer 4 siffer>

Kompetansebevisnummeret skrives sammenhengende uten mellomrom. Løpenummeret genereres fortløpende per skole. Skriftstørrelse: 9.

- kompetansebeviset skal stemples med skolens stempel

Sted, dato, skole og to underskrifter (hvorav én må være rektor) skal alltid komme samme sted på blanketten, nede i høyre hjørne. Fylkeskommunen avgjør hvem som skal underskrive vitnemål for fagopplæring som avsluttetes i bedrift.

På kompetansebevisets bakside er trykt opplysninger om kompetansebeviset.

5.1.1. Kompetansebevis over to sider

Hvis all teksten ikke får plass på én side, føres kompetansebeviset over to sider på to blanketter.

Under siste fag på side 1 skal det være en stiplet linje. På side 1 føres sted, dato skole og det underskrives på vanlig måte av to personer (hvorav én må være rektor), og kompetansebeviset stemples med skolens stempel. "Side 1 av 2" føres nederst til høyre under underskriftene. Kompetansebevisnummer føres på alle sider i kompetansebevis og vedlegg.

Side 2 i kompetansebeviset begynner med

- eleven/privatistens navn og personnummer
- tekst om at dette er en fortsettelse fra side 1
- en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader

Deretter fortsetter fagene det er gitt vurdering i.

Etter siste fag som det er gitt vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres avslutningen av kompetansebeviset som for kompetansebevis på en side. "Side 2 av 2" føres nederst til høyre under underskrifter.

5.1.2. Prosjekt til fordypning

Det vises til forskrift om [Prosjekt til fordypning – Kunnskapsløftet](#).

For prosjekt til fordypning føres omfang og standpunktkarakter med fagkoder PFO4xxx. Kompetansemålene som er grunnlaget for vurderingen og lærefagene/programfagene kompetansemålene er hentet fra, føres som vedlegg til kompetansebevis på blankett for føring av kompetansebevis, fastsatt av Utdanningsdirektoratet. Dokumentasjon av arbeidet underveis legges ved som et eget dokument.

Når prosjekt til fordypning er brukt å til ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, føres disse med ordinære fagkoder og fagkategorier for det enkelte faget, jf. pkt. 2.1.2.

Fellesfagene matematikk og naturfag føres ordinært i hht til vurderingsordningen i fastsatte læreplaner. Dersom opplæringen organiseres i enheter tilsvarende ordning i studieforberedende utdanningsprogram, kan sluttvurdering føres i tråd med dette.

For privatister som oppfyller krav til prosjekt til fordypning ved å dokumentere praksis i et relevant lærefag i Vg3, føres *Godkjent* i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM03 *jf Vedlegg med opplysninger om hvilket lærefag det gjelder i vedlegget.*

5.1.3 Læringer med lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole

Læringer med lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole, skal opp til en sentralt gitt skriftlig prøve som sensureres lokalt. Eksamensresultatet føres på kompetansebeviset

med fastsatt fagkode for lærefaget. Programfagene denne prøven omfatter, og prosjekt til fordypning føres med omfang og fagkode med "Fritatt" i karakterubrikken.

5.2 Opplæring etter individuell opplæringsplan

For elever med individuell opplæringsplan etter opplæringslova § 5-1 gjelder bestemmelsene i [forskrift til opplæringslova § 4-6](#). Dersom opplæringa avviker fra ordinær opplæring i ett eller flere fag slik at det ikke er grunnlag for å gi vurdering med karakter, skal det gis vurdering uten karakter.

5.2.1 Lærekandidater

Kompetanseprøve for lærekandidater føres med fagkode for fag-/svenneprøve for lærefaget med karakter som for fag-/svenneprøve og med fagmerknað FAM31 *Kompetanseprøve*. Opplæringsmålene som er fastsatt for lærekandidaten føres i vedlegg til kompetansebeviset, jf, [forskrift til opplæringslova § 4-47](#).

Henvendelser knyttet til innholdet i dette brevet skal gå tjenesteveg.

Med vennlig hilsen

Dag Johnsen
divisjonsdirektør

Laila Fossum
avdelingsdirektør